

Bijna perfect boek over Noordoost-Twente

Het landschap van
Noordoost-Twente.
Harm Smeenge.
Uitgeverij Matrijs.
176 pagina's.
Prijs: € 29,95.

In oktober promoveerde Harm Smeenge op de histo-

rische landschapsecologie van Noord-oost-Twente. In zijn proefschrift werkte de auteur acht interdisciplinaire studies uit op het snijvlak van aardkunde, ecologie en cultuurhistorie (vanaf circa 13.000 jaar geleden tot heden). Gebaseerd op deze acht studies is een publieksversie geschreven: *Het landschap van Noordoost-Twente*. In het publieksboek integreert Smeenge verschillende wetenschapsgebieden tot een analyse over de wording van het huidige landschap: de historie, landschapskunde, ecologie en in wat mindere mate de bodemkunde en hydrologie. De enorme hoeveelheid kennis die de auteur over het gebied heeft, brengt hij over in een rijkelijk geïllustreerd en compact geschreven boek. Landschapsecologen kijken met een gestructureerde bril naar het landschap, met als doel de samenhang tussen levende en dode massa te begrijpen. Van oudsher volgen ze hiervoor een hiërarchische aanpak – die begint met het in beschouwing nemen van de vorming van de ondergrond en reliëf, als basis voor het land-

schap – om vervolgens hydrologie, ondiepe bodem, vegetatie, fauna en als laatste de invloed van de mens te bestuderen. Smeenge zet bij de analyse van het landschap de mens veel prominenter neer; hij laat zien dat de mens vanaf de vroege ijzertijd (ca. 11.700 jaar geleden) het landschap van Twente op velerlei wijzen heeft beïnvloed. Veranderingen in het landschap zijn het gevolg een zich steeds herhalend samenspel tussen mens, klimaat, aardkundige en ecologische processen. Een 'hoofdschuldige' voor verandering wordt zelden aangewezen. De kracht van het werk van Smeenge is juist het laten zien van de verbanden tussen de verschillende processen en wetenschappen; hij duikt nadrukkelijk de geschiedenis in om bijvoorbeeld vanuit de middeleeuwse machtsstructuren de veranderingen in het landschap te verklaren. Het verhaal over de vorming van Twente volgt dan ook op hoofdlijnen de loop der tijd, beginnend in het Pleistoceen en eindigend met een toekomstbeeld. Af en toe verdiept de auteur door processen als de rivierdynamiek en plaggenlandbouw uitgebreider te beschrijven, of door ecosystemen (zandverstuivingen en het lindewoud) nader toe te lichten. Om de verbeelding van de ecologen verder te prikkelen geeft hij in intermezzo's aan wat de karakteristieke vegetatie in verschillende perioden in Twente is geweest; een beeld dat hij doortrekt naar de toekomst. Boeiende uitstapjes die het inzicht in het ontstaan van het Twents landschap vergroten. Vervolgens pakt hij de draad

weer op en vervolgt hij zijn weg door de tijd, die eindigt met een hoopgevende blik op de toekomst.

Het landschap van Noordoost-Twente is het lezen waard, maar wordt compleet met de rijke en rake illustraties die de uitgever heeft toegevoegd. Om het verhaal letterlijk te verbeelden wordt het volledige arsenaal opengetrokken: foto's van verre streken, zoals de Tibetaanse hoogvlakte, IJslandse toendra en Poolse Biebzra-vallei laten zien hoe de Dinkelvallei er in de prehistorie uit heeft gezien. Om een beeld te geven van latere perioden, worden afbeeldingen van schilderijen, minaturen en tekeningen gebruikt. En natuurlijk foto's uit de oude doos, die de lezer bijvoorbeeld de overstromingen van de Dinkel laten zien, iets dat moeilijk in woorden te beschrijven valt.

Is dit het perfecte boek? Nét niet... soms is er zoveel te vertellen dat de auteur bijna struikelt over zijn woorden en het verhaal wat onsamenhangend wordt. Dat is met name in het eerste hoofdstuk het geval. Lezers die niet uit Twente komen zullen regelmatig op Google Maps kijken waar een bepaalde beek of gehucht ligt. Een goede kaart met toponiemen was echt welkom geweest. Maar laat u niet ontmoedigen; lees door, het wordt steeds beter. Na afloop wil je twee dingen: naar Twente en naar de boekhandel voor een boek over de landschapshistorie van je eigen streek.

Maaïke de Graaf

Friesland tegen, maar ook mét het water

Waterland, land van de
toekomst/Wetterlân,
lân fan takomst. Eddy
Wymenga & Ysbrand
Galama. Uitgeverij
Bornmeer, Gorredijk.
56 pagina's.
Prijs: €12,50.

Bij Uitgeverij Bornmeer verscheen onlangs een alleraardigst boekje: *Wetterlân, lân fan takomst*, heel toegankelijk geschreven door ecooloog Eddy Wymenga en rijk geïllustreerd door boer en onderzoeker Ysbrand Galama. Beide auteurs zijn *Frysk yn ieren en sinen* (Fries in hart en nieren), maar gelukkig is er ook een Nederlandse vertaling: *Waterland, land van de toekomst*. Het boek vertelt het verhaal van Fryslân, hoe het

zich ontworstelde aan het water, maar daar nooit los van zal komen. Dikke pluim ook voor de vormgeving en afwerking: ingebonden en op mooi papier gedrukt. Een mooi cadeautje om te geven of te krijgen. De indeling is bijzonder: elke bladzijde begint met een aquarel, de onderste helft is begeleidende tekst. Daardoor oogt het zeer aantrekkelijk, de illustratie vertelt het verhaal en nodigt uit om verder te lezen. Of om voor te lezen? Het deed mij denken aan de kinderbijbel uit mijn jeugd, met platen waar je steeds iets nieuws in zag en teksten die ook een leerling van de bovenbouw van de basisschool kan begrijpen. Net als op andere plekken in Nederland moesten ook de Friezen een harde strijd leveren tegen het water, maar dit leverde elke generatie meer voorspoed op dan de voorgaande. Er ontstond een rijke cultuur in een landschap waar de mens zijn

stempel op drukte, maar waar ook ruimte was voor natuur.

Vanaf de jaren vijftig sloeg de balans echter door: de auteurs beschrijven hoe de productiviteit van koeien en land steeds verder werd opgejaagd ten koste van biodiversiteit, klimaat en landschap. Totale beheersing van het water speelde daarin een sleutelrol. Het boek illustreert hoe we nu echter tegen de houdbaarheid van dit systeem aan lopen. Hoosbuien, extreme droogte, verzakkende huizen, verarmde bodems en landschapspijn dwingen ons na te denken over een toekomst mét het water in plaats van tegen het water. Als we durven te denken vanuit dat ecologische principe, dan biedt dat perspectief voor boer, burger en biodiversiteit!

Jos Hooijmeijer

Ecologische onderzoeken

Monitoring flora & fauna
Biodiversiteitsplan
Natuurinclusief ontwerp
Kwaliteitsimpuls natuur en landschap
SNL monitoring

Samen maken we de wereld mooier

OÖK NATUURBALANS

AKKERFLORA

Voor Herstelproject Akkerflora zijn zaden verzameld van een 70-tal bedreigde soorten, van groeiplaatsen in Limburg, Noord-Brabant en Gelderland.

In herstelde akkers zijn deze zeldzame akkerplanten ingezaaid tussen het graan. Doel is het behoud van deze soorten, optimalisering van het beheer en de verspreiding naar andere natuurruikers.

Peter Verbeek zegt hierover: "binnenkort zullen deze akkerplanten weer kleur geven aan andere natuurruikers."

Meer weten?
Bureau Natuurbalans - Limes Divergens B.V.
Adviesbureau voor natuur en landschap
Toernooiveld 1 6525 ED Nijmegen
info@natuurbalans.nl
www.natuurbalans.nl 024 - 352 8801

WANDEL MAGAZINE

Hét vertrekpunt voor iedere wandelaar!

Wandel magazine is al ruim 35 jaar een begrip onder wandelliefhebbers. Lees alles over lange & korte wandelingen dichtbij huis, maar ook over wandelparadijzen elders in Europa. Met veel aandacht voor natuur, landschap, cultuur & geschiedenis.

OOK
LEUK ALS
CADEAU!

1 JAAR
nummers
4 al vanaf
€16,95

PROFITEER NU VAN DE INTRODUCTIEAANBIEDING!

WANDELMAGAZINE.NU/ABONNEREN

